

XII.5.
Level Szerenyeseknek

Kegyelmes Uram !

A f.évi április hó 24-én kelt nagybecsű levelére vonatkozva van szerencsém a felvetett kérdésben véleményemet a következőkben nyilvánítni.

Az osztrák választott bírónak, Kienböcknek az a kiindulás pontja, hogy az udvari vagyon lényegileg államvagyon, mely csak használatára szolgál a mindenkori uralkodónak, lényegben megegyezik azzal a felfogással, melyet 1922 nyarán a magyar külügyminisztérium számára adott véleményemben /: II.3.pont 10.lap :/, valamint később is "Az osztrákokkal folytatandó tárgyalásokra kiküldött előadók számára adott instrukciók" című kopogtatott munkálatnak II. részére /: mely az uralkodó család vagyonának kérdésével foglalkozik :/ 1923 február 15-én kelt véleményemben e kérdésben részemről is kifejtettem.

E kérdés tekintetében a külföldi közjogi irodalom meglehetősen egyértelmű. Így p.o. Ulbrich: Oesterreichisches Staatsrecht című munkája 73-ik lapján ezt írja: "Zunächst kommt in Betracht das reine Privatvermögen des Kaisers, über das er frei verfügt und das ein Gegenstand der Erbfolge ist. Sodann kommt in Betracht das Familienfideikommissvermögen, das nach den Hausgesetzen dem jeweiligen Herrscher zur Nutznießung überlassen ist. Endlich kommt in Betracht das Staatsvermögen, z.B. die kaiserlichen Residenzen, dessen Benützung dem Monarchen zusteht. Dasselbe ändert bei der Thronfolge den Eigentümer nicht". Tezner ~~z~~: "Der Kaiser" című munkájában így szól /: 52. oldal :/: "Die Residenzen und Schlösser, die Hofgärten, die Hofgebäude sind kein Eigentum des Kaiserlichen Hauses, sondern den Zwecken der Hofhaltung dienendes Staatseigentum, ~~nemint nicht~~ Ugyanilyen felfogásban vannak Seydel: Bayerisches Staatsrechts I.kötet 372. és köv.lap. Schulze: Staatsrecht des Königreichs Preußen. /: Marquardsen-féle gyűjteményben :/ 46/48. lapon; Borönhak: Preussisches Staatsrecht.

157. és köv. lap; Brusa: Das Statsrecht des Königreichs Italien, 102. old.;
Vauthier: Das Staatsrecht Königreichs Belgien, 22. old. stb. A mi közjogi
irodalmunk 1867 óta e kérdésről hallgat, vagy tájékozatlan e tekintetben.

Ezzel szemben úgy emlékszem, hogy Žolger igyekezett a háboru
folyamán megjelent könyvében az osztrák-magyar udvartartásról, mely most
nincs kezemnél, kimutatni, nem minden tendencia nélkül, hogy az udvari
vagyon az uralkodó családé. Az e felfogás mellett Nagyméltóságod levelé-
ben felhozott érvekre legyen szabad a következőket megjegyezni: Az a
körülmény, hogy az udvari vagyon felett kizárólag az uralkodó rendelke-
zett, a családi tulajdont nem bizonyítja, mert ez a körülmény éppen az
udvari vagyon jellemző tulajdonsága s abszolút államokban az állam-vagyon
felett is az uralkodó rendelkezik. Hogy az udvari vagyon udvari funkcioná-
riusok igazgatták, az éppen azt bizonyítja, hogy nem volt uralkodó-házi
vagyon, mert ez utóbbiak igazgatására egy egész külön ^{álló} szervezet állott
fenn: a Generaldirektion der Privat- und Familienfonds Seiner k. und k.
Apostolischen Majestät, a melyet pl. 1912. évi nyugdíjtörvényünk (LXV. t. c.)
c. 18. §-ának első pontja is határozottan megkülönböztet a legfelső udvar-
tartás köréhez tartozó hivataloktól. Az osztrák konfiskálási törvények,
u. m. az 1919. évi április 3-iki, valamint az 1919. évi október 30-iki tör-
vények, amelyek kimondják az udvari vagyonnak és az uralkodó ház számára
lekötött vagyonnak az osztrák köztársaságra átszállását, ^(címekben) egész általános-
ságban a Habsburg-Lothringeni ház vagyonáról szólnak, de szövegükben ha-
tározottan megteszik a különbséget a "hofärarisches Vermögen" és "regi-
rendes Haus Vermögen" -je között s a címben látható általánosítás, mint
az indokolásból is kitűnik, csak arra vezethető vissza, hogy mind a két-
féle vagyon az uralkodó-ház haszonélvezetében állott; de éppen ez indo-
kolás mondja ki, hogy a köztársaság ezeket részben nyilvános jellegűk,
/: öffentlichen Charakters :/ részben specifikus provinciájuknál fogva
veszi igénybe a maga számára.

Hogy az udvari vagyonra való osztozkodási igényünket érvényesít-
hessük, nincs szükség erra az álláspontra helyezkednünk, mert ha Kienböck-
nek kiindulási pontja helyes a helyesen felállított praemissából vont az
a consequentia, hogy "tehát a Hofärar vagyona mindig az osztrák államé
volt", semmi tekintetben sem áll meg.

Ha Kienböck e consequentiat az udvari vagyon jellegének a ma-

gyar korona-javakkal való azonosságának segélyével akarja levonni, teljesen rossz uton jár. Nem tudom, Kienböck az udvari vagyonnak a korona javakkal való azonosságát hogyan érti. A dolog így áll: Régenten voltak u.n. korona-jószágok és jövedelmek "Bona, et proventus ad coronam regiam pertinentia", melyeket az 1514. évi ^{III. tc.} 3-ik t.c. felsorol s melyek nem voltak elidegeníthetők /: vagyis nem voltak királyi adományozás tárgyává tehetők vagy elzálogosíthatók /: hanem a korona jövedelmeinek alapjául kellett szolgálniok. Ezek közül egyesek, melyek az 1518. évi /:bácsi:/ ^{XIV. tc.} 14-ik t.c.-ben vannak felsorolva, arra voltak rendeltetve, hogy a király konyháját, asztalát és udvarát /: Coquina, mensa, curia /: ellássák, tehát az udvartartás céljaira. Így fogják fel ezt a kérdést 1848 előtti közjogunkat ismertető írók is, mint gróf Cziráky, Hegedüs K.L. ^{V.} Suhaida, Virozsil, Schwartner, Fényes Elek.

A korona uradalmaknak ez a rendeltetése 1848 óta, mióta az udvartartás költségeire a törvényhozás ajánl bizonyos összegeket, megszűnt és most már a korona uradalmak megkülönböztetése csak az elidegenítési tilalomban áll. E korona uradalmak állagán azóta az 1868. évi ^{V.} 5-ik, az 1869. évi ^{XXV.} 25-ik, az 1870. évi ^{XXVI.} 26-ik, az 1877. évi ^{XXVI.} 25-ik t.c. cikkek módosításokat eszközöltek s ezek révén került pl. Gödöllő, Mácsa, Ecskend stb. a korona uradalmak közé, amelyeknek jövedelme most már a többi állami jövedelmekkel együttesen minden megkülönböztetés nélkül szedetik és fordítatik az állami költségvetésekben megállapított célokra /: 1. földművelésügyi minisztérium költségvetését /:

E koronauradalmak 48 előtt tehát annyiban tekinthetők udvari vagyonnak, amennyiben rendeltetésük akkor az udvartartásra szükséges jövedelem szolgáltatása volt, de kizárólag a magyar korona, tehát a magyar állam tulajdonát képezték, amelyre az osztrák államnak természetesen semmi igénye nem lehet.

Az osztrák államnak, vagy osztrák tartományoknak tudtommal ily természetű uradalmi nem voltak. Ott voltak uradalmak és birtokok, melyek az uralkodó háznak voltak birtokai; ~~hadtak~~ ^{voltak} birtokok, melyek államtulajdonnak minősítették s ez utóbbiak, amennyiben kizárólag az osztrák tartományok jövedelméből szereztettek, természetesen kizárólag az osztrák állam tulajdonai. De azok a birtokok és vagyon-tárgyak, amelyek egyrészt a magyar király^{nak}, másrészt az osztrák főhercegnek, cseh királynak, majd osztrák császárnak uralkodói minőségben birt jövedelmé-

iből származtak s külön udvari kincstár tulajdonául minősítettek, az osztrák állam kizárólagos tulajdonául nem ismerhetők el. Ez "udvari vagyonnak" keletkezéséhez kétségtelenül hozzájárultak az előbb említett magyar korona⁷uradalmak jövedelmei - ha voltak -, de hozzájárultak egyéb jövedelmei s 1868 óta a magyar civillista is. Hogy a magyar állam 1868 előtt is hozzájárult az udvari vagyon keletkezéséhez, az kétségtelen, mert az országos kamaráktól /: s ezek között a magyar kamarától is :/ az osztrák udvari kamarába beküldött összegekből megkülönböztetés nélkül költöttek udvartartási célokra és udvari építkezésekre. Hogy mennyi volt e tekintetben Magyarország hozzájárulása, arra nézve igen becses adatokat tartalmaz Károlyi Árpád tanulmánya, melyet bizonyára méltóztatik ismerni. Ez

Ezek kétségtelen tények és ezeknek figyelembe vételével semmiféle jogi rabulistikával nem lehet kihozni azt, hogy a magyar állam költségére is létesített udvari vagyon az osztrák államnak oly kizárólagos tulajdona, amelyre a magyar államnak igénye nincs. Arról lehet szó, hogy az 1868 előtt szerzett és létesített udvari vagyonra Magyarország igénye nem terjed 50 %-ig, mint a 68 óta keletkezettre, de kizárni abból semmi esetre sem lehet.

Nem gondolnám, hogy Magyarország 50 %-os igénye e vagyonra azon az alapon, hogy az az uralkodóház vagyona volt, jobban megvédelmezhető volna.

Hogy az a körülmény, amely szerint voltak ^(magyar) közjogászok és politikusok, akik azt tartották, hogy a közös udvartartás törvény-ellenes, nem lehet oka annak, hogy Magyarország osztozkodási igénye megtagadtassék, azt már 1922. évi véleményemben /:II.4. pont 12-13. l.:/ kimutattam.

Ezek után azt hiszem, hogy dr. Kienböck végkonzekvenciája még saját kiinduló pontja mellett is megcáfolható.

Fogadja Kegyelmes Uram kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Szeged, 1926. évi május hó 1-én.

Dr. Polner Ödön
G. 2